

УДК 332.1/338.24

Вахович І. М., д.е.н., професор,

Пушкарчук І. М., к.е.н., доцент,

Поліщук В. Л., к.е.н.,

Луцький національний технічний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ІВЕНТИВНОГО ТУРИЗМУ

У статті розглянуто організаційно-економічні засади реалізації регіональної політики розвитку івентивного туризму, на основі реалізації якої можна досягнути максимального соціально-економічного ефекту від розвитку такого виду туризму в регіоні.

Ключові слова: регіон, розвиток туризму, організаційно-економічні засади, івентивний туризм, регіональна політика.

Vachovych I., Pushkarchuk I., Polishchuk V.

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC PRINCIPLES OF REALIZATION REGIONAL POLICY OF EVENT TOURISM DEVELOPMENT

To maximize the effect of event tourism development in the region, it is necessary to develop and implement a relevant effective regional policy. The purpose of this article is to investigate organizational and economic principles of realization regional policy of event tourism development. The methodological base of the research was the developments of economic science according to the study of regional development and tourism development. The stages of regional policy of event tourism development are substantiated. Types of regional policy of event tourism development (supporting regional policy of event tourism development; stimulating regional policy of event tourism development; active regional policy of event tourism development; aggressive regional policy of event tourism development) are considered. The methods and tools of realization of the regional policy of event tourism development are determined. The necessity of expanding the subjects of formation and realization of the regional policy of event tourism development is substantiated. Increasing the socio-economic development of regions of Ukraine at the expense of event tourism can be ensured on the basis of coordination with the goals and directions of the regional policy of event tourism development.

Key words: region, tourism development, organizational and economic principles, event tourism, regional policy.

Вахович І. М., Пушкарчук І. Н., Полищук В. Л.

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РЕАЛИЗАЦИИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ РАЗВИТИЯ ИВЕНТИВНОГО ТУРИЗМА

В статье рассмотрены организационно-экономические основы реализации региональной политики развития ивентивного туризма, на основании реализации которой можно достичь максимального социально-экономического эффекта от развития такого вида туризма в регионе.

Ключевые слова: регион, развитие туризма, организационно-экономические основы, ивентивный туризм, региональная политика.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Низький рівень розвитку івентивного туризму є серйозною проблемою та стримуючим фактором соціально-економічного розвитку регіонів України. Причиною цьому є неефективна регіональна політика розвитку івентивного туризму. Хоча можливість розвитку івентивного туризму володіють практично усі регіони України. Для більшості з них івентивний туризм міг би стати вагомим джерелом економічного розвитку та засобом забезпечення соціального добробуту населення. Таким чином, щоб отримати максимальний ефект від розвитку івентивного туризму в регіоні, необхідно розробити й реалізувати відповідну дієву регіональну політику.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питанням формування та реалізації регіональної політики розвитку туризму в цілому, чи окремих його різновидів приділяється значна увага вітчизняними та зарубіжними науковцями. Зокрема, вказана проблематика є об'єктом досліджень таких науковців, як О. Алексєєва, І. Бережна, В. Беренс, А. Балабанов, Е. Бріггем, В. Герасименко, А. Головчан, Г. Горбань, П. Гудзь, М. Долішній, С. Захарчук, В. Євдокименко, М. Кабушкін, В. Квартальнов, В. Кифяк, В. Кравців, Н. Коленда, О. Кузьмін, А. Кулінська, Л. Лазебник, А. Мазаракі, Ф. Мазур, В. Мацола,

О. Марченко, А. Махмудов, М. Осипчук, П. Рогожин, Т. Ткаченко, С. Трохимчук, Л. Черчик, М. Чумаченко, О. Шаблій, Л. Шульгін та багатьох інших. Водночас спостерігається недостатність теоретичних та прикладних досліджень регіональної політики розвитку івентивного туризму, як одного із його різновидів, що обумовлено як порівняно низьким рівнем розвитку даного виду туризму в регіонах нашої країни, неналежною увагою регіональних органів влади до такого виду туризму, так і незначною кількістю вітчизняних івентивних туристичних продуктів міжнародного значення, здатних привернути увагу іноземних туристів.

Цілі статті. Так, основна мета дослідження полягає у висвітленні організаційно-економічних засад формування та реалізації регіональної політики розвитку івентивного туризму.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Регіональна політика розвитку івентивного туризму потребує визначення її концептуальних засад і напрямів з позиції досягнення поставлених завдань та забезпечення синергетичного впливу індустрії івентивного туризму на соціально-економічний розвиток регіону. На цій основі, вважаємо, що така політика включає систему дій і заходів, що відповідно до функцій та повноважень повинні здійснювати регіональні органи влади у сфері туристичної діяльності та її інфраструктурного забезпечення задля сприяння та забезпечення розвитку івентивного туризму у регіоні.

Суб'єктами формування регіональної політики розвитку івентивного туризму є органи влади та управління регіонального та місцевого рівнів (місцеві органи влади, органи місцевого самоврядування, органи управління туристичними організаціями, територіальні громади), а *суб'єктами реалізації* – усі суб'єкти економічних відносин регіону, а також органи законодавчої, виконавчої та судової влади, суспільні організації та об'єднання. Таким чином, ця політика є переплетінням інтересів центральних і місцевих органів влади й управління, а також інтересів суб'єктів економічних відносин в регіоні.

Основними завданнями регіональної політики розвитку івентивного туризму є створення сприятливих умов для

проведення у регіоні широкомасштабних просвітницьких, спортивних, культурно-розважальних заходів, націлених на отримання мультиплікативного ефекту від впливу на розвиток інших видів економічної діяльності в регіоні та нарощення його інвестиційної привабливості. Таким чином, роль і значення регіональної політики розвитку івентивного туризму зводиться в основному до забезпечення соціально-економічного розвитку регіону на основі розвитку івентивного туризму.

Розробка регіональної політики розвитку івентивного туризму передбачає декілька етапів:

1-й етап. Оцінка передумов розвитку івентивного туризму в регіоні, результатом чого стане виявлення спроможності регіону формувати регіональний івентивний турпродукт з позиції забезпеченості регіону туристичним потенціалом для певного виду івенту, а також – у визначенні можливості регіону організовувати й проводити заходи івентивного туризму місцевого (локального), регіонального, національного чи міжнародного значень залежно від рівня розвитку туристичної інфраструктури в регіоні.

2-й етап. Оцінка сформованості івентивних турпродуктів у регіоні на основі чого можна встановити фактичний рівень розвитку такого виду туризму, що дасть змогу виявити резерви, сильні та слабкі сторони його розвитку, відповідно на реалізацію і подолання яких слід буде зосередити увагу під час розробки відповідної політики. Ігнорування такого підходу може призвести до відриву регіональної політики розвитку івентивного туризму від соціально-економічних процесів у регіоні і, як наслідок, до зниження рівнів розвитку івентивного туризму в регіоні та ефективності такої політики в цілому.

Івент у даному випадку виступає каталізатором інтеграції, популяризації цінностей, створених людиною протягом всієї її історії та відіграє важливу роль у формуванні національної самосвідомості, консолідації співтовариства. Саме від рівня самого івенту, його значимості та унікальності залежить його привабливість для потенційних туристів. Водночас кожен регіон в рамках івентивного туризму розкриває свої ідейні, культурно-

історичні, побутові цінності, та на цій основі івент слугує засобом збереження національних надбань, виховання нових поколінь та є важливим інструментом досягнення взаєморозуміння і співпраці, збагачення культур різних народів.

3-й етап. Встановлення мети регіональної політики розвитку івентивного туризму. Така мета повинна бути об’єктивною, чіткою, досяжною, конкретною та реальною. Головна мета регіональної політики розвитку івентивного туризму полягає у визначенні шляхів гарантування результативного і стабільного забезпечення розвитку івентивного туризму в регіоні, що обумовлюватимуть синергичний його вплив на соціально-економічний розвиток, конкурентні переваги та підвищення інвестиційної привабливості регіону.

4-й етап. Обґрунтування найбільш оптимальних напрямів такої політики на основі аналізу стратегічних альтернатив. Вибір оптимальних напрямів регіональної політики розвитку івентивного туризму із існуючих альтернатив, як варіантів досягнення визначених цілей розвитку з усіх можливих, – одне з найбільш важливих і складних завдань планування соціально-економічного розвитку регіону в цілому та розвитку івентивного туризму, зокрема. Визначення альтернатив полягає у виявленні реальних можливостей з існуючих, які є найбільш прийнятними в конкретній ситуації. Обґрунтований вибір напрямів передбачає врахування результатів оцінки об’єкта дослідження та інших попередніх етапів формування політики.

5-й етап. Обґрунтування конкретного типу регіональної політики розвитку івентивного туризму для певного регіону з врахуванням інформації, одержаної на всіх попередніх етапах.

Вибір найбільш оптимального типу регіональної політики розвитку івентивного туризму, на нашу думку, повинен базуватись на типології регіонів за рівнями ефективності їх такої політики. Оскільки очевидно, що регіони України характеризуються неоднаковими рівнями ефективності їх регіональної політики розвитку івентивного туризму, значними коливаннями у рівнях розвитку туристичного потенціалу та туристичної інфраструктури в розрізі структурних компонент як

за окремими регіонами, так і всередині самого регіону, диференціацією рівнів розвитку івентивного туризму, тому і їх цілі будуть неоднаковими.

Відповідно до рівнів сформованості передумов розвитку івентивного туризму в регіоні, ефективності формування регіональних івентивних турпродуктів та просування регіону як івентивної туристичної дестинації, регіональну політику розвитку івентивного туризму пропонуємо класифікувати на певні типи (табл. 1):

Таблиця 1

Типи регіональної політики розвитку івентивного туризму *

№ з/п	Рівень		Типи регіональної політики розвитку івентивного туризму
	сформованості передумов для розвитку івентивного туризму в регіоні	ефективності формування регіональних івентивних турпродуктів і просування регіону як івентивної туристичної дестинації	
1	високий	високий	підтримуюча
2	низький	високий	стимулююча
3	високий	низький	активна
4	низький	низький	агресивна

* – розроблено авторами

- підтримуюча регіональна політика розвитку івентивного туризму, за якої використовуються усі наявні в розпорядженні її суб'єктів реалізації засоби і ресурси для підтримки та подальшого соціально-економічного розвитку регіону на основі прямого впливу на івентивний туризм шляхом формування інфраструктурного та інформаційного забезпечення території. Зусилля органів регіональної влади за такого типу політики спрямовані на подальше утримання і нарощення конкурентних позицій регіону на національному та міжнародному ринку івентивних туристичних послуг, а також на освоєння нових міжнародних ринків, активну співпрацю з іноземними представництвами, організацію регіональних Інтернет-порталів з метою нарощення туристичного потоку. Така політика доцільна регіонам із високим рівнем організації івентивного туризму та попиту на івентивні туристичні продукти, та розвинутою

туристичною інфраструктурою. Такий тип політики доцільно використовувати регіонам, в яких високі показники рівня розвитку івентивного туризму та ефективності такої політики загалом;

- стимулююча регіональна політика розвитку івентивного туризму, яка в ході її реалізації передбачає використання комплексу інструментів, спрямованих на забезпечення соціально-економічного розвитку регіону з точки зору стимулювання та формування в регіоні передумов для розвитку івентивного туризму, які б забезпечили максимально можливе ефективне використання туристичних ресурсів та розвиток туристичної інфраструктури. Велика роль за такого типу політики відводиться регіональним органам влади у розробці інвестиційних програм щодо залучення інвестиційних ресурсів для фінансування розвитку туристичної інфраструктури та збереження туристичних ресурсів. Такий тип політики притаманний регіонам, в яких несформовані передумови для розвитку івентивного туризму у результаті неналежного регіонального управлінського впливу на їх формування, але в яких регіональні органи влади активно долучаються до організації та просування івентивного турпродукту. Саме цей тип політики дозволить таким регіонам підвищити конкурентоспроможність їх івентивних турпродуктів, уникнувши слабких місць, та забезпечити їх стабільний збут;

- активна регіональна політика розвитку івентивного туризму – спрямована на досягнення соціально-економічного розвитку регіону шляхом активізації івентивної туристичної діяльності в регіоні, розробки й впровадження нових конкурентоспроможних івентивних туристичних продуктів, нових ефективних форм їх організації і управління. Інноваційні чинники дадуть змогу інтенсифікувати ці процеси. Вибір такої політики оптимальний для регіонів, у яких сформовані передумови для розвитку івентивного туризму, але водночас спостерігається низький рівень розвитку івентивного туризму та збуту івентивних туристичних продуктів, які б користувались попитом на внутрішньому та зовнішньому туристичних ринках;

- агресивна регіональна політика розвитку івентивного туризму – використовується для протидії об’єктивним і

суб’єктивним негативним факторам і тенденціям розвитку івентивного туризму в регіоні та властива регіонам із низькими рівнями спроможності формувати івентивний туристичний продукт та результативності регіонального розвитку на основі розвитку івентивного туризму. Для таких регіонів доцільно обрати, зважаючи на його туристичні можливості, певний цільовий сегмент споживачів, відповідно для яких розробляти івентивні туристичні продукти згідно їх потреб.

6-й етап. Визначення методів та інструментів реалізації регіональної політики розвитку івентивного туризму. Методами реалізації регіональної політики розвитку івентивного туризму виступають регіональне планування, організація, фінансове забезпечення, регулювання і контроль.

Інструментами реалізації регіональної політики розвитку івентивного туризму є: держкредити, держзамовлення, держконтракти, бюджетні інвестиції, трансферти, дотації, курс обміну валют, податки, ціни, норми амортизації, мито, в’їзні візи, квоти, процент за кредит, депозитна ставка, тарифи страхових внесків, мінімальна заробітна плата, прожитковий мінімум; бюджетна, фіскальна, податкова, трансфертна, митна, амортизаційна політики.

Між методами та інструментами реалізації регіональної політики розвитку івентивного туризму, як складовими механізму реалізації такої політики, існують причинно-наслідкові зв’язки: неефективне застосування одного з них зумовлює зниження ефективності механізму в цілому. Механізм реалізації регіональної політики доцільно постійно удосконалюватись новими інструментами.

Державна політика розвитку івентивного туризму в регіонах повинна створити умови для розвитку такого виду туризму як самостійного виду економічної діяльності, сприяти розвитку малого та середнього підприємництва у сфері туризму та його інфраструктурних елементів, сприяти формуванню і просуванню регіональних івентивних турпродуктів, стимулювати високу конкурентоспроможність вітчизняних івентивних турпродуктів, забезпечити захист і безпеку перебування туристів, зберегти культурно-національну та

історичну спадщину українського народу. Все це повинно реалізовуватись шляхом застосування ефективних інструментів державного регулювання і регіонального управління розвитком івентивного туризму в регіоні за активної фінансової підтримки з боку як державних, так і регіональних органів влади, а також залучення суб’єктів господарювання до цих процесів.

Вихідним моментом реалізації регіональної політики розвитку івентивного туризму є планування та прогнозування. У процесі планування й прогнозування визначаються обсяги формування і збуту івентивного туристичного продукту регіону, а також необхідні для цього ресурси та обсяги фінансування. Вважаємо, функції зі здійснення планування розвитку івентивного туризму в регіоні мають входити у компетенцію обласної держадміністрації та органів місцевого самоврядування як виконавчо-розпорядчих органів, що діють відповідно до законодавчо-нормативних актів, та, зокрема, їх відділів (управлінь) з питань туризму і курортів. Планування регіонального івентивного туризму повинне базуватись на комплексному цільовому програмному методі.

7-й етап. Реалізація регіональної політики розвитку івентивного туризму. Очевидно, що для її реалізації необхідне об’єднання зусиль регіональних органів влади, підприємств туризму, інфраструктури туризму тощо. Державне управління туризму та регулювання його розвитку в Україні здійснює Кабінет Міністрів України, а також спеціалізований центральний орган виконавчої влади – Міністерство культури України, Міністерство інфраструктури України, Департамент туризму та курортів, що функціонує в структурі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України як самостійний структурний підрозділ.

Основним завданням Департаменту туризму та курортів є реалізація державної політики у сфері туризму та курортів. Що ж стосується безпосередньо івентивного туризму, то в межах компетенцій департамент повинен забезпечувати підготовку та поширення інформації про івентивний туризм у певному регіоні України на міжнародному туристичному ринку та всередині держави, а також розміщувати таку інформацію на своєму веб-сайті, встановлювати зв’язки з органами державної влади,

органами місцевого самоврядування, громадськістю та засобами масової інформації щодо проведення такого виду туризму, сприяти в’їзному й внутрішньому івентивному туризму.

Безпосередньо у регіонах основними виконавчими органами регіональної політики розвитку івентивного туризму є Відділи з питань туризму і курортів обласних державних облдержадміністрацій (Управління культури і туризму ОДА). З метою реалізації на території окремого регіону регіональної політики розвитку івентивного туризму, відділи (управління) культури і туризму обласних державних адміністрацій повинні координувати діяльність місцевих органів виконавчої влади з питань реалізації такої політики, створювати умови для розвитку туристичної інфраструктури і матеріально-технічної бази туризму, раціонального використання та збереження туристичного потенціалу, здійснювати заходи та сприяти відродженню і розвитку культури української нації, розробляти та виконувати регіональні комплексні й цільові програми розвитку івентивного туризму, пропагувати івентивні заходи регіону як серед населення регіону, так і інших регіонів країни, держави й інших держав.

Варто зазначити, що із активацією регіональної політики розвитку івентивного туризму в регіоні зростає значення та повноваження відділів з питань туризму і курортів обласних державних адміністрацій або Управлінь культури і туризму.

На нашу думку, це вимагає створення в їх межах Тематичних груп з розвитку івентивного туризму, сфера діяльності яких охоплюватиме: 1) удосконалення нормативно-правової бази розвитку туризму; 2) розробка пропозицій щодо впровадження міжнародних стандартів організації і формування івентивного туристичного продукту та надання туристичних послуг; 3) розробку правил та рекомендацій щодо регулювання розвитку івентивного туризму в регіоні; 4) залучення інвестицій на розвиток івентивного туризму в регіоні; 5) вирішення питань безпеки туристів; 6) аналіз та оцінку рівня розвитку івентивного туризму в регіоні; 7) оцінку ефективності регіональної політики розвитку івентивного туризму та розробку напрямів її удосконалення; 8) розробку регіональних цільових програм розвитку івентивного

туризму; 9) моніторинг регіональної політики розвитку івентивного туризму в регіоні; 10) оцінку ефективності бізнес-планів, інвестиційних проектів розвитку туристичної інфраструктури; 11) підготовку техніко-економічної документації з реалізації івентивних туристичних проектів, бізнес-планів тощо.

Більше того, вважаємо, доцільно створити Інформаційний центр розвитку івентивного туризму регіону, до функцій якого належатиме: 1) інформаційно-маркетингове забезпечення розвитку івентивного туризму в регіоні; 2) створення умов інформаційного комфорту для туристів; 3) організація та технічний супровід семінарів, конференцій, ярмарків і виставок з презентацією івентивних турпродуктів регіону; 4) просування івентивних туристичних продуктів регіону; 5) формування позитивного іміджу регіону як івентивної туристичної дестинації тощо.

Також у регіонах функціонують науково-методичні центри культури та туризму, напрямками діяльності яких у сфері розвитку івентивного туризму є: проведення районних, обласних, всеукраїнських та міжнародних івентів (фестивалів, виставок, конкурсів, науково-практичних конференцій, свят, календарно-обрядових дійств тощо); розробка та впровадження соціально-культурних івентів з урахуванням та збереженням особливостей і традицій регіону; організаційно-методична та творча робота направлена на виконання всеукраїнських та обласних програм національно-патріотичного, естетичного виховання, підтримка культурно-мистецьких ініціатив громадських організацій, асоціацій, розвиток аматорського мистецтва (пісенного, музичного, хореографічного, театрального), образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, відродження народних свят, звичаїв, обрядів.

8-й етап. Оцінка реалізації регіональної політики розвитку івентивного туризму.

9-й етап. Потреба перегляду та коригування регіональної політики розвитку івентивного туризму.

Висновки. Отже, підвищення соціально-економічного розвитку регіонів України за рахунок івентивного туризму можна забезпечити на основі узгодження з цілями та напрямками регіональної політики розвитку івентивного туризму.